

CESTA K OHNI

Básně v próze jako by často byly považovány za nesvéprávné levobočky písemnictví. Je jim prokazována náležitá pozornost, ba úcta, pocházejí-li z dílny uznaného génia, a jsou tudíž jeho jménem takřka kanonizovány (Bertrand, Baudelaire, Leopardi, Deml, Nezval), ale jinak se ztrácejí někde v polovědomí literární historie na pomezí lyrické prózy, tedy čehosi hybridního. A přece žijí svým napůl skrytým životem bez ohledu na zájem či nezájem. Jsem už dlouho přesvědčen, že vnitřní přetlak jejich existence v nové české literatuře vyvolá brzy potřebu přehledné antologie, která by vynesla na světlo, že nejde o amorfní texty bez řádu a zákona, unyle živořící mezi esejem a básní, ale o tvorbu mocně strukturovanou a mnohdy v obrysu i kořenech pevnější a odolnější než řada beztvarych básní, zveršovaných z pouhé špatně pochopené zvyklosti.

Útlý sešit Víta Erbana *Velký vítr* nepotřebuje členit do veršů texty soudržné a samonosné. Slovo zde ovšem není nadnášeno či odnášeno velkým větrem — je vychutnáváno v líbezném vanutí. Což je slovo, za které by se dnes měl recenzent skoro omluvit, kdyby měl po ruce jiné výstižnější a přiléhavější k jemnosti, delikátní cudnosti a ztišené

neokázalosti Erbanových miniatur. Pro jednu si dovolí slabost poddat se kouzlu poezie, aniž bych současně vyhledával výhrady.

Erbanova sbírka je i při své stručnosti bohatě členěná, daleká jakékoli monotonii, jaká leckdy ohrožuje tento druh tvorby. Je snad až příliš přísně výběrová: čteme-li v oddíle *Poslední večery* básně V. XV. a XX., víme, že to není koketerie čísel, ale trojzvuk, budící stesk po ostatních, které nám z této řady zůstaly utajeny. Stejně skoupě jsou odměřeny úvodní momentky z dětství. Svými realiiemi zprvu navodí atmosféru dávných *Fantazií Kašpara Noci*, jako by se hlásily k jeho dědictví („přilba s-chocholem, hroty kopí a oči obrácené k nebi“) — kdyby se vzápětí nezjevilo, že jde o velmi přítomné rozvaliny devastovaného pohraničí.

Jak se sluší na básně v próze, pohybuje se Erban na pomezí mezi skutečností a snem, vzpomínkou a tušením, mezi fotograficky ostrými a tvrdě kontrastními snímky, jak je známe například z dřevoryteckých slovesných záznamů Jana Slováka, a podivně do ztracena rozmývanou kresbou; filmově zrychlený pohyb soustředěných dějů je střídán prudkým zastavením a utkvěním. Jakkoliv může vzniknout při listování (mocná převaha běloby na spoře potištěných stránkách) dojem torzovitosti, nejde o zlomky: Erbanovy básně jsou poctivě vykroužené, a nikoli z prázdna, nýbrž z přemíry skutečností vnitřního i vnějšího vesmíru. „S každým dalším večerem jsem ohni zase o krok blíže a jednou mě můj vlastní plamen sežehne a spálí. V krajině po mně zbude jen vyhaslé ohniště.“ Jaká nádherná spočinutí v tichu těchto ohnišť, mimo hluk a bezostyšnou vlezlost a sprostořekost tak mnohých jiných psavců!

Mojmír Trávníček